

Estanyardo, estany i comarcada afluent esquerra de la Noguera, en el terme d'Alós (Pallars Sobirà) (xx, 162). Compost amb ARDUUS 'rost, enasprat', *DECat* I, 368b. J. F. C. i J. C.

ESTAON i noms afins

És el poble cabdal d'una vall afl. dr. de la gran vall de Cardós, al cap NE. de l'Alt Pallars. En depenen els poblets d'*Anàs*, *Bonestarre*, *Lladrós*, *Ainet de Cardós*, i en rigor també *Surri*, agre. al municipi de Ribera.

PRON. MOD. Casac. (1920) anotava *astaón* o *asteón* a Tírvia. Jo: *astaón* a Alcoletge (1931) i a Estaon mateix (1904), però *riü de staón* per al que per sota del poble, provinent de Peracalç, va a desaiguar prop de Ribera, a la Noguera de Cardós; *astaón* a Tavascan; *estaón* a Esterri de Cardós; *estaón* o *-aón* a Ferrera (1933-34). No hi ha gentilici, fora del malnom *baladrèus*.

La vall del riu d'Estaon, em deia l'inf. de Ferrera s'anomena també *ribèra del balat* (1933, Ll. 22, p. 78); m'ho confirmà el savi vell inf. d'Esterri de Cardós: «la vall d'Estaon antigament s'anomenava *lo balat*» (1934, Ll. 18, p. 89).

MENCIONS ANT. En l'Acte C. SdUrg. de 839, després de citar Tavascan (n.º 265), Ribera (269) i tres parr. de Vall Ferrera, cita *Vallato* (n.º 273), *Vallatello* (274). Amb raó digué doncs Abadal (*P. i R.*, p. 22) que *Vallato* hi ha de designar Estaon i *Vallatell*, el seu dependent Anàs. En realitat era el nom del *Vallat* denominació comprensiva de totes les dites parròquies.¹ El nom propi apareix més tard, *Estaon* a. 1120 (Valls Tab., *Priv. Pir.*, V. d'*Aneu*, p. 289).

HOMÒNIMS

(2) *Estaó*, te. Arfa, partida de terres que anoto cap al límit entre els te. d'Arfa i la Seu d'Urgell (xvi, 180). Es pot identificar amb un *Stacione* que figura en l'Acte C. SdUrg., 839 (*Station*, i a la còpia S. xii, no en el Cpbr.), darrere dos llogarets de la vall de Castellbò (*Carmeniu* i *Sta. Creu*) i seguit de Pallerols del Cantó i Conorbau (ed. PPujol, n.º 45); no seria, doncs, lluny d'on s'hi féu el monestir de Sta. Cecília d'Elins (on algú ha volgut situar-ho), però la documentació antiga no li dona a aquest altre nom, que jo sàpiga, que el de *Sta. Cecília* (fi S. x, Abadal, n.º 320), o bé *Helinse*, que realment figura així, més avall a l'acte de 839 (n.º 55); amb la pda. d'*Estaó*, que només dista 5 k. de Sta. Cecília, no hi ha, doncs, inconvenient a identificar-lo.

(3) Sembla haver estat el nom, sigui d'un lloc precís o de tota la vall, adjacent a Enviny (Llarvén, Montardit de Dalt). En l'Acte C. SdUrg. 839, comença l'enumeració de les parròquies del Pallars, després d'acabar les del Berguedà: «*ipsas parochias de Ualle Stacione*» (n.º 247), seguit amb Enviny (*Invinicio*), Siarb, Llagunes etc. Després, en diversos docs. relatius a les possessions de Gerri (8 k. al S. d'Enviny): 893: «*Eramont --- eccl. Scti. Martini de valle Stationensi --- Fi-*

cols ---» (colle. Moreau II, 789); 930: «*eccl. Sti. Martini de valle Stationense*», citat entre Figols de la Conca i *Tenrruio* (err. *Tenrrico*) (Moreau v, 75ss.). Encara que aquests llocs són més a prop del (4), el doc. següent assegura que és el del Nord de Gerri: Butlla de 966, que enumera entre les possessions d'aquest monestir: Barcedana, Garvet, S. M. de Canals, Servàs, Corts-Castell, S. F. de Gerri, Pe(r)abella, Ancs: «--- itemque, et alia Sti. Martini in *valle Stacionense*, loco Cortes, Vesovis, St. Pere de Pallars etc.» (Abadal, *P. i R.*, § 200, 389b17, 388b3f.).

(4) *Castell-Estaó*, avui es diu sobretot *Castell* abreujadament, ho constato a La Pobleta de Bellvé, al te. de la qual pertany aqueix llogaret (xxi, 150).

MENCIONS ANT. *Castell Estabó* en un doc. de 1585, que vaig llegir (a Garvet, te. Senterada durant la meva enq. de 1958: XXI, 141ss.). A aquest lloc deu referir-se el NP d'un Ato de *Castello Staone*, inclòs en un doc. dels anys 930, si bé sembla ser una interpolació posterior, de c. 995 (Abadal, *P. i R.*, § 139, p. 346a7, i b5, cf. p. 5, 442).

ETIM. L'ètimon evident és el ll. STATIO, -ONEM 'parada'. El mot es prengué també en el sentit de residència, 'lloc d'estatge'; p. ex. en un doc. de princ. S. xvi, sobre litigis entre les cases de Bellera i Castellbò, que lleigeix a Rialb (1963, xxvi, 161 ss.): «*fisci advocatum in stacione Bicecomitatus Castriboni per Serenissimam ---*» (doncs: l'advocat fiscal resident allà). Però també s'ha aplicat a les parades dels ramats transhumants. En els nostres NLL deu tractar-se sobretot d'això últim; però el poble hi pogué sumar i confondre la idea del lloc on sovint anirien a pendre hostatge els batlles o carlans de les possessions feudals. L'evolució fonètica de la -Ŧ- intervocàlica és la normal catalana, en què, passant per -ʒz- i -ʒ-, s'ha reduït a zero com en *saó* SATIONE, *raó* RATIONE. En la variant *Estaon*, però, s'ha conservat la -N' per un arcaisme de la toponímia del més alt Pallars (*E.T.C. I*, 125).

Eventualment, però, aquesta -z- o -ʒ- sofreix rotacisme en els NLL dels nostres Pirineus, especialment quan hi ajuda l'acció dissimilatòria d'una altra -s- del mateix mot (*E.T.C. I*, 35, 39, 63). D'aquí la forma restada en:

ESTARON, poble agre. d'Escaló. *Pron. mod.*: *astarón*, a Esterri d'A., 1920, Casac.; *estarón* a Llavorsí (1933, Ll. i, 88); i a Estaon (1934, Ll. 21,49).

MENCIONS ANT. Fi S. x, doc. indatat del comte Borrell, on encomana als seus marmessors, unes deixes per a Sta. Cecília d'Elins, Oveix, Vellànega, «*et ad domum S. P. de Burgal in ipsa vinea sita in ipsa ribera de Estaron --- Petramedia ---*» (Abadal, *P. i R.*, § 32, p. 456a3); és a dir, a sota d'Estaron, cap a la ribera de la Noguera P. La diferència en el tractament de la -Ŧ- respecte d'*Estaon* (situat pocs k. al NE., però dins una vall ben separada) potser s'ha d'explicar pel fet de ser Estaon més important, i petit centre administratiu, de més subjecció a la fonètica del català comú, mentre que en *Estaron*, llogaret dalt d'una ca-